

ÖĞRETİCİLERE GÖRE DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI VE MÜFTÜLÜKLERİN 4-6 YAŞ GRUBU KUR'AN KURLARI ÇALIŞMALARI*

Samet Yağcı**

Öz

Türkiye’de yaygın din eğitimi, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın (DİB) yetki ve sorumluluğundadır. DİB’in son yıllarda yürütmekte olduğu yaygın din eğitimi hizmetleri, toplumun ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda çeşitlendirilmiş ve bazı yeni uygulamalar başlatılmıştır. Bu uygulamalardan biri de okul öncesi döneme yönelik açılan 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarıdır. Bu çalışmada Diyanet İşleri Başkanlığı’nın (DİB) 2013-2014 eğitim-öğretim yılında uygulamaya koyduğu 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarına yönelik çalışmalarının mevcut durum itibarıyla ihtiyaç ve beklentileri ne ölçüde karşıladığı probleminde odaklanılmaktadır. Nitel araştırma deseninin benimsendiği çalışmada DİB merkez teşkilatı ve il-ilçe müftülüklerinin 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarına yönelik çalışmaları, öğretici görüşleri ve elde edilen bulgular çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu amaçla İzmir ili merkez ilçelerinde görev yapan 30 öğretici ile yarı yapılandırılmış mülakat formu yoluyla görüşme yapılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile değerlendirilmiştir. Buna göre DİB ve müftülüklerin görev ve fonksiyonlarını istenilen ölçüde yerine getirme hususunda bazı eksikliklerinin olduğu, bu eksikliklerden bir kısmının halen giderilemediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte, gerek başkanlık gerekse müftülükler tarafından alandaki sorunların farkında olunarak problemlerin çözümüne yönelik dikkate değer bir çaba harcandığı ve kursların açılışından bugüne önemli sayılabilecek çalışmaların yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Diyanet İşleri Başkanlığı, Müftülük, Kur’an Kursları, 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları

ACCORDING TO TEACHERS PRESIDENCY OF RELIGIOUS AFFAIRS AND MUFTI’S 4-6 AGE GROUP QURANIC COURSES SERVICES

Abstract

In Turkey, religious non-formal education is in charge and responsibility of Presidency of Religious Affairs. In the last few years, PRA’s religious non-formal services is varied according to the needs of public and some new services are begun. One of the new services is 4-6 ages (pre-school) Quran courses.

This study focuses on the problem of what is the fulfilling level of the expectations of PRA’s 4-6 ages (pre-school) Quran courses, which is started in 2013-2014 education term, in current situations. In the research that adopts qualitative research design, services of PRA’s headquarter and provincial organizations for 4-6 ages (pre-school) Quranic courses are assessed within the frame of the views of trainers and findings. Semi-structured interviews were conducted with 30 trainers in İzmir and its cities. Data were evaluated with descriptive analyses. The data demonstrate that there are some deficiencies of PRA’s and provincial organizations’ (Mufti offices) duties and functions. It is determined that some of these deficiencies are still not resolved. On the other hand, it is figured out that PRA and provincial organizations noteworthyly made an effort to solve the problems and performed important deeds from the opening of courses to date.

Keywords: Religious Education, Presidency of Religious Affairs Office of Mufti, Quran courses, 4-6 age group Quran courses.

* Bu makale Dr. Öğr. Üyesi Safınaz Asri danışmanlığında hazırlanan *Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları (İzmir İli Örneği)* isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Arş. Gör., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Bilimleri Anabilim Dalı. e-mail: sametyagci45@gmail.com - ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-9394-5801>

Atrif/Citation: Samet Yağcı, “Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı ve Müftülüklerin 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Çalışmaları” BAİD 11 (Haziran 2020): 195-221.

İntihal: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir.

Plagiarism: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via plagiarism software.

Giriş

Ülkemizde yaygın din eğitimi faaliyetleri resmi olarak Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından gerçekleştirilmektedir. DİB'in faaliyet alanlarından biri de isteğe bağlı yaygın din eğitimi hizmeti veren ve toplumsal hayatta önemli fonksiyonları bulunan Kur'an kurslarıdır.

Kur'an kurslarına devam ve Kur'an öğrenmede yaş sınırlamasının 2011 yılında kaldırılmasıyla birlikte, *her yaştan öğrencinin cami ve Kur'an kurslarına gelebilmesi, kurslara devam eden öğrencilerin % 66'sını 23 ve üzeri yaş grubu yetişkin ev hanımlarının teşkil etmesi ve bu ev hanımlarının önemli bir kısmının 4-6 yaş arası çocuk sahibi olması, vatandaşların 4-6 yaş grubu çocukların din eğitimi ihtiyacının karşılanması talepleriyle müftülüklerle ve DİB'e müracaat etmesi*¹ gibi gerekçelerden hareketle 26 Ocak 2012 tarihinde "4-6 Yaş Grubuna Yönelik Olarak Din Eğitimi Projesi" başlatılmış, kurulan komisyon marifetiyle muhatap kitlenin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu) hazırlanmıştır.

2013-2014 eğitim-öğretim yılı itibariyle Ankara, İstanbul, İzmir'de 10 sınıfta; Adana, Diyarbakır, Erzincan, Gaziantep, Samsun, Kayseri ve Rize de ise 5 sınıfta olmak üzere toplam 10 ilde 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları için pilot uygulaması başlatılan (4-6 yaş) Kur'an Kursları Öğretim Programı, 2014-2015 yılından itibaren Türkiye geneline yayılarak uygulamaya konulmuştur.²

DİB 4-6 Yaş grubu Kur'an kurslarının DİB'in tarihi boyunca yürüttüğü Kur'an kursu hizmetlerinde yeni bir uygulama alanı olarak görülebilir. Çünkü DİB, 4-6 yaş grubu Kur'an kursları ile Cumhuriyet tarihinde ilk defa okul öncesi döneme ilişkin din eğitimi ve öğretimi faaliyetlerini, bir plan ve program dâhilinde, kurumsal bir statü ve yapıya kavuşturarak uygulamaya koymuştur. Böylece örgün eğitim sisteminde ilkokul 4. sınıfa kadar uygulanmayan okul öncesi din eğitimi, yaygın eğitim içerisinde kendisine yer bulmuştur.³

¹ Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu) (Ankara: 2014), 6.

² Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu), 5.

³ M. Şevki Aydın, *Bir Din Eğitimi Kurumu Olarak Kur'an Kursu* (Ankara: DİB Yayınları, 2010), 28.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı, DİB'in 2013-2014 eğitim-öğretim yılında uygulamaya koyduğu 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına yönelik çalışmalarının mevcut durum itibarıyla ihtiyaç ve beklentileri ne ölçüde karşıladığının öğretici görüşlerine dayalı olarak tespit ve değerlendirilmesidir.

DİB 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının açılışından bugüne DİB merkez teşkilatı ile il ve ilçe müftülüklerinin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına yönelik çalışmalarının mevcut durum itibarıyla ihtiyaç ve beklentileri ne ölçüde karşıladığının tespit edilmesinin kurslarda yürütülen eğitim hizmetlerinin daha etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırmanın, DİB ve müftülüklerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına yönelik çalışmalarının yeniden değerlendirilerek geliştirilmesine ve böylece kurslardaki eğitim-öğretim faaliyetlerinin daha etkin ve verimli bir şekilde sürdürülmesine yönelik bulgular sağlaması açısından önemli olduğu ileri sürülebilir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma temelde nitel desen üzerine kurgulanmıştır. Araştırma amacına ulaşmak için mülakat tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakat formlarından elde edilen veriler belirli kategorilere ayrılarak metin analizine tabi tutulmuş, elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

Araştırmanın evreni, İzmir ili merkez ilçelerinde 2016-2017 eğitim-öğretim yılında açık bulunan DİB 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarıdır. Bu dönemde açık bulunan 4-6 yaş grubu Kur'an kursu sayısı 57 olarak tespit edilmiştir. Bu kurslarda görev yapan öğretici sayısı ise; 27'si kadrolu, 62'si geçici/fahri olmak üzere toplam 89'dur. Buna göre belirtilen kurs ve kurs öğretmenleri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Araştırma verileri, kursların mevcut durumunu, ihtiyaç ve beklentilerini alanda görev yaparak bizzat müşahede eden öğretmenlerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış mülakatlarla elde edilmiştir. Mülakat tekniğinin yapısı gereği çalışma grubu sınırlı tutulmuştur. Çünkü nitel yöntem ve tekniklerin kullanıldığı araştırmalarda, genellikle örneklem sayısının çokluğu değil örneklem grubunun araştırmacının ihtiyaç duyduğu bilgi miktarını karşılayıp karşılamadığı daha önemli görülmektedir. Dolayısıyla örneklem grubunun sayısal büyüklüğü yerine amaca yönelik bilgi elde

etmeye odaklanmak, belirlenen problemin farklı boyutlarının ortaya çıkarılmasında önemli görülmüştür. Burada, elde edilen verilerin tekrarlanmaya başlaması, örneklem sayısının yeterli olduğunu gösteren bir ölçü olarak kabul edilmiştir.⁴

Yukarıda belirtilen bilgiler doğrultusunda araştırmının örnekleme için, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında İzmir ili merkez ilçelerinden evreni temsil etmek üzere 8 ilçe (Bayraklı, Bornova, Buca, Çiğli, Gaziemir, Karabağlar, Karşıyaka, Konak) tespit edilmiştir. Söz konusu ilçelerden basit tesadüfî örneklem yoluyla seçilen 20 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu ve bu kurslarda görev yapan 30 öğretici, araştırmının örneklem grubunu oluşturmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasından önce etik kurul izni için gerekli belgeler hazırlanarak İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesine müracaat edilmiştir. İKÇÜ Sosyal Araştırmalar Etik Kurulu, 05.01.2017 tarihli ve 03 numaralı kararı ile mülakatların yapılmasında sakınca bulunmadığına karar vermiştir. Daha sonra İzmir İl Müftülüğünden gerekli izinler alınmış ve araştırma verilerinin toplanması için belirlenen örneklem doğrultusunda katılımcılara ulaşılmıştır.

Görüşmelere başlamadan önce katılımcılara, görüşmenin amacı, gizliliği ve araştırma hakkında gerekli ön bilgiler verilmiş ve her bir katılımcı için düzenlenen "gönüllü katılım formu", katılımcı tarafından doldurulup imzalandıktan sonra görüşmeye başlanmıştır. Görüşmede sorular, konulara göre gruplandırılarak ve mümkün olduğunca birbirini takip eden ve içerik olarak birbirini tamamlayan bir sıra ile katılımcıya yöneltilmiştir. Görüşmede belirsizliklerin veya yanlış anlaşılmaların önüne geçmek için gerekli müdahaleler yapılarak sürecin sağlıklı bir şekilde yürütülmesine dikkat edilmiştir. Ayrıca görüşmenin durumuna göre araştırmamızı ilgilendiren hususlarda mülakata yeni sorular eklenmiş, katılımcının önemli gördüğü hususlar dikkate alınmış ve böylece görüşmenin esnekliği

⁴ Saharan B. Merriam, *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*, çev. Selahattin Turan - Derya Yılmaz, (Ankara: Nobel, 2015), 79; Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2016), 125; Abbas Türnüklü, "Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 24 (2000), 547-548.

sağlanmaya çalışılmıştır. Görüşmeler yaklaşık olarak 45 ile 80 dakika arasında sürmüştür.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırma verilerinin analizinde ve yorumlanmasında şu süreç izlenmiştir. Öğreticilerle gerçekleştirilen görüşmelerde elde edilen ses kayıtları öncelikle bilgisayar ortamına aktarılarak metin haline getirilmiştir. Transkripsiyonu yapılan metinler, gözden geçirilerek anlamlı bölümlere ayrılmış ve kodlama yapılmıştır. Kodlanan metinler araştırma soruları dikkate alınarak belirli konular etrafında kategorize edilmiştir. Analiz aşamasında her bir görüşmede benzer kategorilerin bulunmasına dikkat edilmiş, ancak belirlenen kategorilerde yer almayan fakat araştırma için önemli olduğu düşünülen veriler de çalışmaya eklenmiştir.

Bulgular ve Değerlendirme

Görüşmelerde DİB merkez teşkilatı ile il ve ilçe müftülüklerinin 4-6 yaş grubu Kur'an kursuna yönelik çalışmaları ele alınmıştır. Bu bağlamda 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına yönelik çalışmalar, 4-6 yaş grubu Kur'an kursu projesi, kursların açılması aşamasında yapılan hazırlıklar, öğretici, öğretim programı ve materyal geliştirme, fiziki mekân özellikleri ve donanım, hizmet içi eğitim kursları ve seminerler ana başlıkları altındaki bulgular ortaya konulmuş ve ilgili literatür ve gözlemler çerçevesinde değerlendirilmiştir.

DİB 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Projesi

DİB Cumhuriyet dönemi yaygın din eğitimi hizmetlerinde 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarıyla ilk defa 4-6 yaşa yönelik din eğitimi projesi başlatmış bulunmaktadır. Öğreticilerle yapılan görüşmelerde öncelikle onların bu projeye bakışları ortaya konmaya çalışılmıştır. Yapılan görüşmelerde öğreticilerin tamamı DİB'in 4-6 yaş grubu Kur'an kursları projesini olumlu bulduklarını ve desteklediklerini belirtmişlerdir. Öğreticilerin önemli bir kısmı (4, 5, 8, 11, 12, 13, 16, 23, 24, 26, 29), 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının geç kalınmış bir uygulama olduğunu, bu döneme yönelik Kur'an kurslarının DİB tarafından çok daha önceleri açılması gerektiğini ve devlet güvencesi altında böyle bir eğitimin yapılmasının gereklilik ve önem arz ettiğini ifade etmiştir.

4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının açılması ve eğitim-öğretim süreçlerinde müftülüklerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına yaklaşım ve uygulamaları

hakkında öğretici görüşlerine başvurulmuştur. Buna göre öğretmenlerin bir kısmı (1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 16, 19, 20, 23, 25, 26, 30) genel olarak müftülüklerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına yaklaşımını olumlu ve destekleyici bulduğunu ifade etmiştir. Bu öğretmenler, müftülüklerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına ayrı bir önem verdiğini, kursların açılması ve ihtiyaçlarının giderilmesi noktasında önemli bir gayret sarf ettiklerini belirtmişlerdir. Bu konuda bir öğretici (9) *"Müftülüğümüz bu işe gönül verdi. Kursları ciddiye alıyor. Ciddi bir şekilde çalıştıklarını görüyorum. Bizi yönlendiriyorlar. Ben yaklaşımları olumlu karşılıyorum"* sözleriyle müftülüğün 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına yaklaşım ve uygulamalarından duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir. Bazı öğretmenler ise (10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 24, 27, 28, 29) 4-6 yaş grubu Kur'an kursları konusuna yeterli ilgi ve desteği göstermediği gerekçesiyle müftülüklerin yaklaşım ve uygulamalarından duydukları memnuniyetsizliği dile getirmişlerdir. Bu konuda öğretmenlerin müftülüklerden beklentilerinin yardımcı personel sağlanması, araç-gereç ve materyal desteği, fiziki şartların iyileştirilmesi, fahi öğretici sınavlarının ölçme değerlendirme kriterlerine uygun olarak yapılması, bütün öğretmenlere karşı kuşatıcı bir yaklaşım içinde olunması, başarılı öğretmenlerin ve çalışmaların müftülük tarafından takdir edilmesi gibi konularda yoğunlaştığı görülmektedir.

DİB ve Müftülükler Tarafından Yapılan Çalışmalar

DİB'in 4-6 yaş grubu Kur'an kursları çalışmaları ile ilgili öğretici görüşlerine başvuru olan diğer bir konu, kursların açılması aşamasında DİB tarafından yeterli hazırlık ve bilimsel çalışmanın yapılıp yapılmadığı hususu olmuştur. Öğreticiler bu konuda farklı değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Öğreticilerin büyük bölümü (1, 2, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30) 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının açılması için DİB tarafından gerekli hazırlıkların ve bilimsel altyapı çalışmalarının yeterince yapılmadığını ifade etmiştir. Bu öğretmenlerin dikkat çektikleri konular genel olarak öğretici yeterlikleri, öğretim programı ve materyal, fiziki mekân özellikleri ve donanım, hizmet içi eğitim konularında yoğunlaşmıştır. Öğreticilerin bir kısmı ise (3, 7, 18, 20, 21, 22, 27) DİB'in 4-6 yaş grubu Kur'an kursları için yeterli hazırlık ve bilimsel çalışmayı yaptığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu öğretmenler, 4-6 yaş grubu Kur'an kursları için çalıştay yapıldığını, hedef kitlenin özellikleri göz önünde bulundurularak 4-6 yaş grubu Kur'an kursu

öğretim programının hazırlandığını, programa uygun olarak öğretici ve öğrenciler için kitaplar hazırlandığını, dolayısıyla kursların açılması için yeterli hazırlık ve bilimsel çalışmanın yapıldığını düşündüklerini belirtmişlerdir.

4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğretici Alım Kriterleri

DİB'in 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına öğretici alım kriterleri ile ilgili öğretici görüşlerine başvurulmuştur. Buna göre örneklem grubunun tamamı, DİB'in 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına öğretici alım kriterlerini yetersiz bulduklarını ifade etmiştir. Bu konudaki eleştiriler daha çok, öğreticilerin nitelikli bir eğitim almadan göreve başlatıldığı yönünde olmuştur. Öğreticilerin çoğunluğu (1, 4, 5, 10, 11, 12, 14, 16, 18, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 28, 29, 30) 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında görev yapacak öğreticilerin çocuk gelişimi mezunu ve alanla ilgili formasyona sahip olmalarını bir gereklilik olduğunu ifade etmiştir. Konuyla ilgili olarak bir öğretici (14): *"Öğretici alımında DİB'i eleştiriyorum. Normal anaokullarında öğretmenler nasıl eğitim alıyorsa burada da öyle olmalı. Pedagojik formasyon mutlaka olmalı ve öğretmenler mutlaka çocuk gelişimi okumalı."* derken bir başka öğretici (26) ilahiyat mezunlarının ve çocuk gelişimi okuyanların bu kurslarda öğretici olması gerektiğini belirttiikten sonra ilahiyat fakültelerinde çocukluk dönemi din eğitimine dair eğitim verilmesinin zaruri olduğuna vurgu yapmıştır. Bir diğer öğretici ise (5) *"çocuklara pedagojik anlamda yardımcı olamıyorum, kendimi yetersiz hissediyorum, vicdanen huzursuzluk duyuyorum"* diyerek bu hususta yaşadığı problemi açık bir dille ortaya koymuştur.

Öğretici alım kriterleri ile ilgili olarak öğreticilerin dikkat çektiği bir başka husus yetişkinlere eğitim veren kadrolu Kur'an kursu öğreticilerinin alana özgü yeterliklerinin ölçülmeden 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında görevlendirilmeleri olmuştur. Bu konuda bazı öğretmenler (1, 7, 8, 11, 16) yetişkinlerle çocukların aynı özelliklere sahip olmadığını dolayısıyla yetişkinlere yönelik Kur'an kurslarında görev yapan öğretmenlerin yeterli bir eğitimden geçirilmeden, isteğe bağlı olarak 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında görevlendirilmelerini yanlış bulduklarını ifade etmişlerdir. Kadrolu bir öğretici (11) bu konuda şunları söylemiştir: *"4-6 yaş Kur'an kurslarında genelde fahri hocalar var dolayısıyla müftülükler kadrolu hocaların 4-6 yaş kurslarına geçmeleri için çok ısrarcı oluyor, fakat yine de yeterli öğretici bulunamıyor. Yetişkinlere eğitim verirken buraya geçtim. 4-6 yaşa geçerken benim yeterli olup olmadığını ölçmediler."*

Öğreticilerin görüşlerinin alındığı bir diğer konu ise Müftülükler tarafından yapılan kurslara öğretici alımına yönelik sınavlar olmuştur. Öğreticilerin bir kısmı, (2, 12, 15, 17, 19, 20, 23, 25), 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında görevlendirilecek fahri öğretmenlerin seçimi için yapılan mülakatların öğretici yeterliliklerini ölçme ve değerlendirme noktasında eksik olduğunu belirtmişlerdir. Fahri öğretmenlerin seçimi için her dönem müftülüğün belirlediği komisyonlar tarafından sınav yapıldığını fakat sınav kriterlerinin belirli olmadığını savunan öğretmenler, sınavlarda çocuk gelişimi alanında uzman kişilerin yer almaması sebebiyle öğretici yeterliliklerinin doğru bir şekilde ölçülemediğine dikkat çekmişlerdir. Konuyla ilgili olarak bir öğretici (25): *“Öğretici alımında sadece Kur'an'ı Kerim üzerine ağırlık veriliyor, alanımıza özgü sorular sorulmuyor. Çocuk gelişimiyle ilgili sorulara yer verilmiyor. Komisyonunda bu alanda bilgili kişiler bulunmuyor. Sınavı müftüler yapıyor ama bu konuda eksik kalabiliyorlar. Çocuk gelişimi mezunu biri mutlaka sınavda olmalı. Ayrıca komisyonunda görev alanlar da 4-6 yaşla ilgili seminerlere katılmalı”* derken bir diğeri (19) *“Mülakatlarda pedagogların olması şart ve uygulamaya yönelik sorular olmalı”* diyerek konuya dikkat çekmiştir. Bir başka öğretici (17) *“Bu seneki (2017) sınavlarda çocuklara yönelik şeyler sorulması güzeldi. Alanla ilgili yetkili kişiler vardı ama bazılarımıza çok kolay sorulurken kimimize çok zor sorular soruldu. Aynı yere öğretici alınıyor ama soru kriterini nasıl belirliyorlar bilemiyorum”* sözleriyle konuya farklı bir açıdan vurgu yapmıştır.

DİB'in 4-6 yaş Kur'an kurslarına öğretici alım kriterleri ile ilgili üzerinde durulan bir diğer konu alanı, öğretmenlerden alınması istenen belge/sertifikalardır. Öğreticilerin önemli bir kısmı (4, 6, 9, 10, 12, 13, 17, 18, 21, 22, 24, 27, 28, 29, 30) 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenliği için alınan sertifikaların yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Özellikle bazı üniversiteler tarafından düzenlenen ve uzaktan eğitim/internet üzerinden alınan sertifikaların çok yetersiz olduğuna dikkat çeken öğretmenler, derslere girmeden belge alan öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde çok büyük problemler yaşadığına vurgu yapmışlardır. Ayrıca belge almak için derslere girmenin tek başına yeterli olmadığını ifade eden öğretmenler, uygulamalı bir eğitimin (stajın) gerekliliği üzerinde durmuşlardır. Konuyla ilgili olarak bir öğretici (28) *“Sadece bir belge alarak göreve geldim ve çok zorlandım. Bize iyi bir eğitim verilmeliydi”* ifadesiyle bu konudaki problemi açıkça ortaya koymuştur. Korkmaz'ın yaptığı çalışmada da araştırmaya katılan öğretmenlerin önemli bir kısmının

4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğreticiliği konusunda kendilerini yeterli görmediği sonucuna ulaşmıştır.⁵

Bir öğretici ise (23) kurslarda görev alacak öğretmenlerle ilgili yapısal bir problem olduğunu ifade etmiştir. 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında okul öncesi öğretmenlerin görevlendirilmesinin daha doğru olacağını, Kur'an kursu öğretmenlerinin ise çocukların dini gelişimlerine yardımcı olacak şekilde daha çok destekleyici bir görev yürütmeleri gerektiğini, böyle bir uygulamanın daha sağlıklı sonuçlar verebileceğini düşündüğünü belirtmiştir.

Program Geliştirme ve Materyal Hazırlama Çalışmaları

Görüşmelerde ele alınan diğer bir konu DİB'in 4-6 yaşa yönelik program geliştirme ve materyal hazırlama çalışmaları olmuştur. Görüşme yapılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu (2, 3, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 29, 30) 4-6 yaş grubu Kur'an kursları öğretim programını⁶ incelediğini belirtmiştir. Öğreticilerin bir kısmı ise (1, 4, 5, 8, 25, 26, 28) programı inceleme fırsatı bulamadığını ifade etmiştir.

Programı inceleyen öğretmenlerin bazıları (3, 10, 11, 12, 13, 19, 20, 23, 24, 18) programın genel amaçlarının uygun ve ulaşılabilir amaçlar olduğunu belirtirken bazıları (15, 30) belirtilen amaçların gerçekleşmesinde öğreticiye önemli bir sorumluluk düştüğünü ve bu hususta velilerle birlikte hareket edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerden ikisi (17, 27), programın amaçlarının çocukların özelliklerine göre yeniden oluşturulması gerektiğini belirtmiştir. Bir öğretici (7) ise Kur'an'ı Kerim konusunda programın genel amaçlarına ulaşabildiğini fakat dini bilgiler için aynı geri dönüşü alamadığını ifade etmiştir. Öğreticilerin önemli bir kısmı ise programın amaçları hakkında herhangi bir yorumda bulunmamıştır.

4-6 yaş grubu Kur'an kursları öğretim programı hakkında öğretici görüşlerine başvurulmuş bir başka husus programın öğrenci düzeyine uygunluğu olmuştur. Öğreticilerin önemli bir kısmı (1, 2, 3, 6, 7, 10, 12, 13, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 27), programın 4 yaş çocuklarına uygun olmadığına ve sınıfların yaşlara göre oluşturulması gerektiğine dikkat çekmiştir. Bu dönemde çocukların gelişim özelliklerinin yaşa ve gelişim

⁵ Mehmet Korkmaz, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Din Eğitimi (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)* (Kayseri: Kimlik Yayınları, 2019), 129.

⁶ Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu), Ankara: 2014).

özelliklerine bağlı olarak önemli oranda değiştiğine vurgu yapan öğretmenler, öğretim programının çocukların gelişim özelliklerine göre yeniden şekillendirilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili olarak bir öğretici (12) şunları söylemiştir: “ *Okul öncesi dönemde bir ay bile fark oluşturuyor, 4 yaş ile 6 yaş çocuğunu aynı sınıfa aldığınızda yapılan tüm eğitimi ortada buluşturmaya çalışıyorsunuz. Hâlbuki 4 ile 6 yaş aynı gelişim özelliklerine sahip değil. Küçük olan çocuk sene içinde Kur’an’a geçemiyor, bu sefer o geçti ben geçemedim oluyor. Sonra da aileler çocuklarına baskı yapıyor. Bence bu çocuklar aynı sınıfta kesinlikle olmamalı. Sınıflar yaşa göre düzenlenmeli.*” Bu probleme kendilerince bir önlem aldıklarını belirten bir öğretici (19), kursa 4 yaşındaki çocukların kaydını almadıklarını, 5 ve 6 yaşlarındakileri de ayırarak farklı sınıflarda eğitim yaptıklarını belirtmiştir. Görüşmelerde sınıfında sadece 6 yaş grubundaki öğrencilerin bulunduğunu belirten bir öğreticinin (30), programı uygulamada herhangi bir zorluk yaşamadığını belirtmesi ve fakat 4 ve 5 yaş için programın sadeleştirilmesi gerektiğini dile getirmesi dikkat çekmiştir.

Öğreticilerin çok azı ise (18, 23, 25, 28) programın öğrenci düzeyine uygun olduğunu ifade etmişlerdir.

Burada ele alınan bir diğer konu ise DİB tarafından hazırlanan öğretim materyalleri olmuştur. Bazı öğretmenler(11, 12, 15, 19, 28) gerekli ve yeterli öğretim materyali hazırlanmadan eğitim-öğretime başladığını ifade ederken, öğretmenlerin bir kısmı (1, 3, 5, 7, 8, 9, 15, 19, 20, 21, 23, 27), kurslar için hazırlanan kitapların nitelikli olduğunu, bunlardan çok faydalandıklarını ve memnun kaldıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte özellikle ilk yıllarda kitapları temin etme sorunu yaşadıklarını belirten bazı öğretmenler (1, 12, 14, 17, 18, 24, 28, 29, 30) 2017 yılı itibarıyla kısmen çözülmüş olmakla birlikte sorunun devam ettiğini dile getirmişlerdir. Nitekim bir öğretici (28), materyal eksikliği nedeniyle görev yapmakta çok zorlandığını belirtmiş, bir başka öğretici de (12), ilk yıllarda öğretici kitaplarının olmadığını, 4. yıl geçtiği halde materyal eksikliklerinin hâlâ devam ettiğini söylemiştir. Bir öğretici (29): “*Yıl (2017) bitti ama kitaplarımız yok. Çocukların kitapları yok. Sadece öğretici kitapları var. Kitaplar bize ulaşmadığı için fotokopiyle idare etmeye çalışıyoruz*” ifadeleri ile bu konudaki eksikliğe dikkat çekmiştir. Yapılan bazı araştırmalarda da katılımcıların önemli bir kısmının kurslardaki eğitimsel

materyalleri eksik veya yeterli bulmadıklarını belirtmesi, bulgularımızı destekler niteliktedir.⁷

Kursların Fiziki Mekân Özellikleri ve Donanımı

Öğreticilerin, 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının açılması aşamasında gerekli çalışmaların yapılmadığını düşündükleri konulardan bir diğeri kursların fiziki yapısı ile ilgilidir. Kursların açılmasında gerekli fiziki şartları oluşturmak, kontrol etmek ve ancak gerek bina içi gerekse bina dışı gerekli fiziki şartları taşıyan yerleri 4-6 yaş grubu Kur'an kursu olarak eğitim-öğretime açmak, müftülüklerin yetki ve sorumluluğunda bulunmaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerden müftülüklerin kurslara yönelik yaklaşım ve uygulamaları hakkındaki görüşleri alınmıştır. Buna göre öğretmenlerin bir kısmı (1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 16, 19, 20, 23, 25, 26, 30) genel olarak müftülüklerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına yaklaşımını olumlu ve destekleyici bulmuştur. Öğreticiler, müftülüklerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına ayrı bir önem verdiğini, kursların açılması ve ihtiyaçlarının giderilmesi noktasında gayret sarf ettiklerini belirtmiştir. Bu konuda bir öğretici (9) " *Müftülüğümüz bu işe gönül verdi. Ciddiye alıyor. Ciddi bir şekilde çalıştıklarını görüyorum. Bizi yönlendiriyorlar. Ben yaklaşımını olumlu karşılıyorum*" sözleriyle müftülüğün 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına yaklaşım ve uygulamalarından duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir. Bazı öğretmenler ise (10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 24, 27, 28, 29) 4-6 yaş grubu Kur'an kursları konusuna yeterli ilgi ve desteği göstermediği gerekçesiyle müftülüklerin yaklaşım ve uygulamalarından duydukları memnuniyetsizliği ifade etmişlerdir.

Kursların açılmasında gerekli fiziki şartları oluşturmak, kontrol etmek ve ancak gerek iç gerekse dış mekân özellikleri gerekli fiziki şartları taşıyan yerleri 4-6 yaş grubu Kur'an kursu olarak eğitim-öğretime açmak müftülüklerin yetki ve sorumluluğunda bulunmaktadır. Kursların mevcut fiziki durumlarıyla ilgili yöneltilen sorulara bazı öğretmenler (9, 12, 14, 15, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 29, 30) yapılan çalışmaları yeterli gördükleri yönünde cevap verirken bazıları (1, 2, 3, 4, 5, 8, 10, 11, 13, 17, 27,) kursların fiziki şartlarının yetersiz olduğunu ve iyileştirilmesi gerektiği yönünde kanaat belirtmişlerdir.

⁷ Bu konuda bk. M. Fatih Genç, "Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı 4-6 Yaş Grubu Kuran Kurslarında Din Eğitimi", *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 5/2 (2019), 518.

4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının fiziki şartlarının oluşturulması ve donanım, materyal vb. gereksinimlerinin giderilmesi konusunda müftülüklerden yeterli desteği alamadıklarını belirten öğretmenler, (2, 3, 4, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 30) bu konudaki ihtiyaçlarını dernekler vasıtasıyla karşılamaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Bir öğretici (13): *"Müftülükler kurslara önem veriyor ama dernekler için içinde olmasa müftülükler bu hizmeti götüremezler. Şu anki şartların tamamını dernekler karşılıyor"* sözleriyle kursların maddi ihtiyaçlarının dernekler tarafından karşılanmasının bazı problemleri de beraberinde getirdiğini bir öğretici (17): *"Öğreticiler olarak derneğe bağlı kalıyoruz. Bizim bu sene sıkıntımız yok dernekle ama bir şey yapılacaksa onları ikna etmeniz gerekiyor. Dernekle iyi geçinmeye mecburuz"* sözleriyle dile getirmiştir.

Kurslarda problem alanı olarak görülen bir diğer husus ise yardımcı personel ihtiyacı olmuştur. Görüşme yapılan öğretmenlerin tamamına yakını, özellikle 12 veya 15 öğrenciden sonra yardımcı öğreticiye ihtiyaç duyduklarını, etkinlikleri yaparken destek ihtiyacı hissettiklerini ve genellikle böyle durumlarda yardımcı personellerden destek aldıklarını belirterek müftülüklerin bu soruna bir çözüm bulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bazı kurslarda yardımcı personellerin İŞKUR, dernekler veya halkın kendi imkânlarıyla görevlendirildiği tespit edilmiştir. İŞKUR tarafından sağlanan personelin ücreti kurum tarafından karşılanırken özel olarak bulunan yardımcı personellerin ücretlerinin dernekler veya halk tarafından karşılandığı tespit edilmiştir. Öğreticiler ayrıca kurslarda çalışan bu yardımcı personellerle ilgili bazı problemlere de dikkat çekmiştir. Buna göre İŞKUR personelinin sadece belirli bir süre (4-6 ay) kurslarda çalışabildiği ve işe başlama ve bitirme tarihleri ile kursların eğitim-öğretime başlama ve bitirme tarihleri arasında farklılıklar ortaya çıkabildiği ifade edilmiştir. Örneğin eğitim-öğretim döneminde İŞKUR personeli işe geç başlamakta veya süresi dolduğu için erken ayrılabilir. Öğreticiler, bu durumun kursun işleyişi ve eğitim-öğretimi konusunda olumsuz etki yaptığını belirtmişlerdir. Bir öğretici (29) bu durumu: *"İŞKUR görevlendirmelerinde 6 ay problemi var. Kışın kimse olmuyor. Ayrıca İŞKUR personelinin başlama ve bitiş zamanları bize uymuyor. Personel değiştiğinde de çocuklar bundan çok etkileniyor"*, başka bir öğretici de (25) *"Müftülüklerden en büyük beklentimiz yardımcı personeller konusunda. İŞKUR personeli olunca 6 ay sonra personel gidiyor ve çok sıkıntı yaşıyoruz. Daimi yardımcılarımız olsa çok daha rahat"*

ederiz" şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca bazı öğretmenler (3, 7) yardımcı personellerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının yapısına uygun nitelikte olması gerektiğini fakat özellikle İŞKUR'dan gelen yardımcı personel konusunda seçme şanslarının bulunmadığını belirtmişlerdir.

Hizmet İçi Eğitim ve Seminer Çalışmaları

DİB'in 4-6 yaş grubu Kur'an kursları ile ilgili yaptığı çalışmalar arasında öğretmenlerin yetiştirilmesine yönelik düzenlediği hizmet içi eğitim seminerleri de görüşmelerde ele alınan diğer bir konudur. Görüşmeye katılan öğretmenlerin çok az bir bölümünün (1, 2, 11, 18, 20) DİB'in 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenlerine yönelik düzenlemiş olduğu hizmet içi eğitim seminerlerine katılabildikleri tespit edilmiştir. Çünkü DİB'in hizmet içi eğitim seminerlerine sadece kadrolu öğretmenler katılabilmektedir. 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenlerinin büyük çoğunluğunu oluşturan fahri öğretmenler, çok istedikleri halde DİB'in hizmet içi eğitim seminerlerine katılamadıklarını belirtmişler ve durumun kendilerini ve çalışmalarını olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Konuyla ilgili olarak bir öğretici (17): *"DİB'in hizmet içi eğitim seminerine katılmadık. Fahri katılmıyor çünkü. Bence bu işi yapacaksak biz de bu seminere katılabilmeliyiz"* sözleriyle bu konudaki problemi dile getirmiştir.

DİB'in hizmet içi seminerlerine katılmayan öğretmenlerden bazılarının (3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 22, 23, 27, 28, 29) müftülüklerin düzenlediği seminere katıldıkları tespit edilmiştir. Öğreticilerden bir kısmı ise (4, 11, 12, 18, 24, 25, 26, 30) müftülüklerinin kendilerine yönelik herhangi bir seminer düzenlemediğini ifade etmişlerdir. Genel olarak seminerlerin yapılmasının önemli olduğu yönünde görüş bildiren öğretmenlerden bazıları (7, 8, 9, 10, 16, 20, 22, 23) seminerleri kendileri için çok faydalı bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda bir öğretici (22): *"Müftülüğün seminerleri güzel oluyor. Öğreticiler arasında birlik beraberlik sağlanıyor ve paylaşımlar oluyor"* ifadeleriyle, bir diğer öğretici de (16): *"Seminerlerin bize çok faydası oluyor. Gelen kişiler yeterli bilgiye sahipler. Bu konudaki eğitimimiz arttı"* sözleriyle seminerlerle ilgili memnuniyetini dile getirmiştir.

Örneklem grubu içinde, DİB'in hizmet içi eğitim seminerlerine katılan öğretmenler (1, 2, 11, 18, 20), genel olarak düzenlenen seminerlerin çok faydalı olduğunu, donanımlarını arttırdığını, bilinçli bir öğretici olmalarına ve farklı yerlerde çalışan öğretmenler arasında tecrübe paylaşımına katkı

sağladığına vurgu yapmışlardır. Öğreticiler bu açıdan seminerlerin imkânlar ölçüsünde daha uzun süreli ve daha sık olmak üzere belirli aralıklarla düzenlenerek mutat hale getirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Tartışma

Bu bölümde DİB ve müftülüklerin kurslarla ilgili çalışmaları, örneklem grubu olarak belirlenen öğretmenlerden elde edilen bulgular, ilgili literatür ve gözlemler çerçevesinde tartışılmıştır.

DİB 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Projesi

Elde edilen bulgulara göre DİB'in 4-6 yaş grubu din eğitimi projesinin olumlu bulunduğu ve desteklendiği görülmüştür. Araştırmada bu döneme yönelik planlı, programlı din eğitiminin hem çocuklar hem de aileler için büyük bir ihtiyaç olduğu vurgusu ön plana çıkmış, yapılan bazı çalışmalarda da bu döneme yönelik din eğitiminin ve bu alandaki ihtiyacın önemi hem öğretici hem de veliler tarafından ortaya konmuştur.⁸

Gelişimin en önemli evrelerinden biri olarak kabul edilen ve bireyin sonraki yaşantısını önemli ölçüde şekillendiren okul öncesi dönemde, çocukların din eğitimi ihtiyacının formal bir eğitim içerisinde ve alanında uzman kişiler tarafından karşılanmasının oldukça önemli olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda toplumun tüm kesimlerine yönelik din eğitimi hizmeti sunma görevi bulunan DİB'in okul öncesi döneme yönelik din eğitimi uygulamasını başlatmasının, özellikle din eğitimi ve öğretiminin tarihi süreci de dikkate alındığında oldukça önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Müftülüklerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına yaklaşım ve uygulamaları ile ilgili sorulan soruya verilen cevaplar değerlendirildiğinde öğretmenlerin yarısının bu konuda olumlu görüş bildirirken diğer yarısının olumsuz görüş bildirdiği görülmüştür. Bu durum, bazı müftülüklerin gerek

⁸ Kevsir Tüfekçi, *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursları Eğitiminin Öğretici ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi* (Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020), 53; Elif Acur, *Öğretici Görüşleri Bağlamında Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarındaki Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi* (Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 118; Ömer Demir - Rabia Camadan, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Ebeveyn Memnuniyeti: Bayburt İl Örneği", *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9 (2019), 14, 37.

kursların açılması gerekse eğitim-öğretim süreçlerinde öğretici ve kursların ihtiyaç ve beklentilerini dikkate alma ve karşılama noktasında gayret ve çaba içerisinde olduğunu, bazılarının ise bu konuda gerekli ilgi ve hassasiyeti göstermekten uzak kaldığını göstermiştir.

DİB ve Müftülükler Tarafından Yapılan Çalışmalar

4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının açılması aşamasında DİB tarafından gerekli hazırlık ve bilimsel çalışmaların ne ölçüde yapıldığına ilişkin öğretici görüşleri kendi içinde farklılık arz etmiştir. Öğreticilerin bir kısmı bu konuda gerekli hazırlık ve bilimsel çalışmaların yapıldığını ifade ederken önemli bir bölümü, öğreticilerin yetiştirilmesi/yeterliliği, materyal hazırlanması ve kursların fiziki durumu hakkında gerekli ve yeterli çalışmaların yapılmadığını belirtmiş, bu konudaki eksikliklerin süreç içerisinde giderilmeye çalışıldığına dikkat çekmiştir. Ayrıca kursların fiziki yapısıyla ilgili belirlenen şartlar konusunda standartların yeterince oluşturulamaması,⁹ kurs donanımlarının 4-6 yaşa uygunluğu konusunda yaşanan aksaklık/eksiklikler, DİB'in kursların açılması aşamasında aceleci davrandığı ve süreç içerisinde bu sorunların giderilmesine yönelik adımlar attığı yönündeki görüşleri doğrular niteliktedir. Nitekim Korkmaz ve Aybey tarafından yapılan çalışmalarda da bu sürecin deneme yanılma yoluyla ilerlediği ifade edilmiştir.¹⁰

Elde edilen veriler, kamuoyunun DİB 4-6 yaş grubu Kur'an kursları hakkındaki farkındalığının artırılması gerektiği yönünde yoğunlaşmıştır. Öğreticiler toplumun büyük ölçüde 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarını bilmediği veya açılma amacı ve uygulamaları hakkında birtakım yanlış algılara sahip olduğunu ifade etmiştir. Nitekim veliler ile yapılan bir diğer araştırmada velilerin programın amacı ve içeriği hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı belirtilmiştir.¹¹ Buna göre bu husustaki eksikliklerin giderilmesi ve toplumun kurslarla ilgili farkındalığının artırılması amacıyla DİB, müftülükler ve kurslar tarafından kamuoyunu bilgilendirici ve farkındalığı artırıcı yeni çalışmaların yapılmasının gereklilik arz ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktada özellikle DİB'e ait radyo, televizyon ve

⁹ Hatice Bayka, *Öğretici ve Veli Görüşleri Açısından Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)'nın Değerlendirilmesi* (Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 73.

¹⁰ Korkmaz, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Din Eğitimi (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)*, 63.

¹¹ Bayka, *Öğretici ve Veli Görüşleri Açısından Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)'nın Değerlendirilmesi*, 72.

sosyal medya araçları kullanılarak 4-6 yaş grubu Kur'an kursları hakkında gerekli bilgilendirme ve tanıtımın yapılmasının önemli olduğu ifade edilebilir.

4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğretici Alım Kriterleri

DİB'in 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına öğretici alım kriterleri ile ilgili öğretici görüşleri değerlendirildiğinde, görüşlerin öğretici alım kriterlerinin 4-6 yaş grubu Kur'an kursları için yetersiz olduğu yönünde yoğunlaştığı görülmüştür. Bu konudaki eleştirilerin odak noktası, öğretici yeterlilikleri konusundaki problemler olmuştur. Araştırmamız kapsamında görüşme yapılan 30 öğreticiden sadece 5'inin formasyon sahibi, 8'inin çocuk gelişimi mezunu olduğu, sadece 7'sinin kadrolu öğretici olduğu ve bu öğreticilerin DİB'in düzenlemiş olduğu seminerlere katıldıktan yetişkin Kur'an kurslarından 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına görevlendirildikleri belirlenmiştir. 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında görev alacak personelin yeterliliklerinin uzaktan eğitim yoluyla alınan sertifikalar veya sadece seminerler yoluyla sağlanmasının mümkün olmayacağı açıktır. Bunun yanında araştırmamızda kadrolu öğreticilerin hepsinin aynı aşamalardan geçmediği, bazılarının bu seminerlere katılmadan doğrudan 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına görevlendirildiği tespit edilmiştir. Nitekim Gün de yapmış olduğu çalışmada kurslarda görev alacak olan tüm personelin bu seminerlere katılmadığını ve seminerlerin sınırlı sayıdaki öğreticiye hitap edebildiğini ifade ederek bu husustaki probleme dikkat çekmiştir.¹² Yine Korkmaz'ın araştırmasında araştırmaya katılan öğreticilerin genel olarak okul öncesi eğitim-öğretim yeterlikleri konusunda sorun yaşadıkları tespit edilmiştir.¹³ Öğretici yeterliklerinin araştırıldığı bir başka çalışmada ise araştırmaya katılan öğreticilerin kendilerini "oldukça yeterli" gördükleri bulgusuna ulaşılmış ancak genel olarak öğreticilerin aldıkları eğitimler dikkate alındığında eğitim-öğretim yeterliklerinde eksikler olabileceği kanaati ortaya konmuştur.¹⁴ Ayrıca Kur'an kurslarına fahri öğretici seçimi

¹² Ayşegül Gün, "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği", *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7 (2016), 41.

¹³ Korkmaz, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Din Eğitimi (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)*, 101.

¹⁴ Zülfi Doğan, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlik Algıları (Kayseri örneği)*. (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 180.

için yapılan sınavların öğretici yeterliliklerini ölçme değerlendirme açısından yetersizliği önemli bir problem olarak görülmüştür.

Öğretici alımı ve görevlendirmesi konusundaki problemleri fark eden DİB'in süreç içerisinde elde edilen tecrübelerden hareketle önemli bazı değişikliklere gittiği görülmüştür. Buna göre 19.01.2017 tarihinden sonra alınan sertifikaların 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğreticisi olma şartı olarak kabul edilmeyeceği belirtilmiştir.¹⁵ Bu tarihten sonrası için adaylardan DİB Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü işbirliği ile Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan, isimleri ve süreleri aşağıdaki belge ve sertifikaların kabul edileceği kararlaştırılmıştır.

Tablo 1: Sertifika/Kurs Bitirme Belgesi (380 Saat ve Üzeri Programlar) Süresi

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı / Okul Öncesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kurs Programı	380 Saat
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi / Erken Çocukluk Eğitimi Elemanı Modüler Programı (Yeterliğe Dayalı) (Tarih sınırlaması yoktur.)	2368 Saat
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi / Çocuk Bakım Elemanı Modüler Programı (Yeterliğe Dayalı) (Tarih sınırlaması yoktur.)	2040 Saat
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi / Özel Eğitim Elemanı Modüler Programı (Yeterliğe Programı) (Tarih sınırlaması yoktur.)	2264 Saat
"Okul Öncesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kurs Programı"	(380 saat)

Ayrıca 4-6 yaş grubuna öğretici görevlendirmelerinde eğitim düzeyleri dikkate alınarak yüz yüze eğitim yolu ile sertifika alanlara öncelik verileceği ifade edilmiş, 2018 Ocak ayından sonra İlahiyat kategorisinde göreve başlamış olan 4/B Sözleşmeli öğretmenlerin mutlaka 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında görev alacakları kararlaştırılmıştır. Bu öğretmenlerin sertifikaları olmasa dahi 4-6 yaş rehber öğretmenlerin koordinatörlüğünde göreve başlayacakları ve eğitim öğretim yılı içerisinde kesinlikle sertifika almalarının sağlanacağı ifade edilmiştir.¹⁶

2019 yılında DİB, 4-6 yaş grubu Kur'an kursuna öğretici yetiştirilmesine yönelik olarak oldukça önemli olduğu düşünülen bir çalışma başlatmıştır. Buna göre 4-6 yaş grubuna yönelik kurslarda istihdam edilecek personel

¹⁵ DİB, 20.01.2017 tarih ve 67567140-252.99-E.5722 sayılı yazı; DİB 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılı Kur'an Kursları Uygulama Esasları, 4.

¹⁶ DİB 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılı Kur'an Kursları Uygulama Esasları, 6

yeterliklerinin akademik çalışmalarla desteklenmesi ve dini yükseköğrenim mezunu olup çocuk gelişimi ve erken çocukluk dönemi din eğitimi alanında da yeterliklere sahip daha fazla sayıda nitelikli insan kaynağının yetişmesi için paydaş tüm kurumlar ile işbirliği yapılması kapsamında ilahiyat fakültesi öğrencilerine yönelik Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı ile Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı Çift Anadal Programı (ÇAP) ve Yandal Programı (YAP) alanlarında kontenjanların artırılması, Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı ile Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı öğrencilerine İlahiyat Fakültelerinde ÇAP ve YAP alanlarında kontenjan tanınması, Din Eğitimi Ana Bilim Dalı müfredatında erken çocukluk dönemi din eğitimine yönelik konulara yer verilmesi hususlarının değerlendirilmesi için Marmara Üniversitesi Rektörlüğü'ne yazı gönderildiği belirtilmiştir.¹⁷ Buna göre DİB'in 4-6 yaş grubu Kur'an Kursu öğretici yeterlilikleri konusunda almış olduğu bu kararlar, öğretici yeterlilikleri konusunda problemlerin farkında olduğunu ve öğretici yeterlilikleri konusunda önem arz eden pedagojik formasyon eğitiminin örgün eğitim sistemi içerisinde kazandırılarak bu konuda belirli bir standardı yakalamayı hedef edindiği şeklinde ifade edilebilir. 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğreticiliği hem ilahiyat hem de okul öncesi eğitim ve çocuk gelişimi alanlarında eğitim almayı zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla bu konudaki çalışmaların önemli olduğu düşünülmektedir.

Program Geliştirme ve Materyal Hazırlama Çalışmaları

DİB 4-6 yaş grubu Kur'an kursları için program geliştirme ve öğretim programına uygun materyal hazırlama çalışmaları hakkındaki bulgular değerlendirildiğinde şunlar söylenebilir. Bu konuda öğretmenlerin daha çok DİB'in materyal geliştirme çalışmaları hakkında görüş bildirdiği, program geliştirme çalışmaları hakkında görüş bildirmekten kaçındığı görülmüştür. Bunun sebebi olarak öğretmenlerin büyük çoğunluğunun DİB Kur'an Kursları Öğretim Programını (4-6 Yaş Grubu) okumamış olmaları, öğretim programıyla ders programını birbirlerine karıştırmaları veya konu hakkında herhangi bir kanaat taşımamaları olarak gösterilebilir. Korkmaz'ın yapmış olduğu araştırmada da öğretmenlerin öğretim programı hakkında görüş belirtmekten kaçındıkları tespit edilmiş, bunun sebeplerinden biri olarak öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, araştırmaya katılan öğretmenlerin toplamda % 62'sinin

¹⁷ Diyanet İşleri Başkanlığı 2018 Yılı Faaliyet Raporu, 59.

program hakkında kendilerine yeterli bilgilendirme yapılmadığı yönündeki ifadelerinden hareketle ortaya konmuştur.¹⁸ Sonuç olarak öğretmenlerin büyük çoğunluğunun öğretim programı hakkında yeterli farkındalığa sahip olmadığı görülmüştür.

DİB süreç içerisinde program konusunda ortaya çıkan problemlerin çözümüne yönelik önemli sayılabilecek bazı düzenlemeler yapmıştır. Buna göre programın uygulama sürecini değerlendirmeye yönelik yapılan çalışmalar başta olmak üzere, gelişen ve değişen sosyo-kültürel şartlar, uygulamadan gelen geri bildirimler göz önünde bulundurularak öğretim programını güncellemiştir.¹⁹ Bu bağlamda program kazanımları “çocuğa görelilik” ilkesi çerçevesinde yeniden ele alınmıştır. Ünite sıralamaları yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca programa “Kursa Uyum Süreci” bölümü, “Ölçme ve Değerlendirme”, “Aile Katılımı” gibi yeni başlıklar eklenmiştir. Ayrıca 4-6 yaş grubu eğitimlerine yönelik öğretmenlere rehberlik etmesi, uygulama birliğinin sağlanması, eğitim süreçlerinin tüm kurslarda eşzamanlı yürütülmesi, programın etkinlik ve verimliliğinin artırılması amacıyla “4-6 Yaş Grubu Programı Yıllık Ders Planı” hazırlandığı belirtilmiştir.²⁰ Program geliştirmenin dinamik bir süreç olduğu göz önüne alındığında yapılan çalışmaların gerekli ve önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hazırlanan materyallerle ilgili elde edilen verileri şu şekilde değerlendirmek mümkündür. DİB'in 4-6 yaş grubu Kur'an kursları için hazırlanmış olduğu materyallerin (kitaplar) oldukça faydalı bulunduğu görülmekle birlikte, kitapların temini konusunda büyük sıkıntılar yaşandığı, bazı öğretmenlerin özellikle kursların açıldığı ilk zamanlar söz konusu kitaplar olmadan eğitim yapmak zorunda kaldıkları tespit edilmiştir.

DİB, program kapsamında kaynak olarak DİB tarafından 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına yönelik hazırlanan materyallerin esas alınacağını, bununla birlikte başkanlığın çocuklara yönelik diğer yayınlarından da imkânlar ölçüsünde faydalanılabileceğini belirtmiştir. Ayrıca MEB okul

¹⁸ Korkmaz, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Din Eğitimi (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)*, 62.

¹⁹ Bu konuda bk. Diyanet İşleri Başkanlığı, Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)*, (Ankara: 2018).

²⁰ Diyanet İşleri Başkanlığı, 2018 Yılı Faaliyet Raporu, 56-57; Bu konuda bk. DİB Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2018-2019 Öğretim Yılı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Yıllık Ders Planı.

öncesi eğitimi kapsamında hazırlanan ve programın amaç ve kazanımlarına uygun nitelikteki materyallerden de öğreticilerin yararlanılabileceğini ifade etmiştir.²¹ Bunun yanında Başkanlık tarafından tavsiye edilmemiş ya da müftülüğün onayı olmayan (öğreticinin kendi hazırladığı materyal hariç) hiçbir yayının kursta bulundurulmayacağını bildirmiştir.²² Ancak materyal eksikliği veya temini noktasında yaşanan problemler göz önünde bulundurulduğunda öğreticilerin amaç ve kazanımlara uygun materyal bulma veya hazırlama konusundaki yeterliliklerinin ne ölçüde olduğu sorusu önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim yapılan bir çalışmada öğreticilerin öğretime uygun materyal hazırlama noktasında eksikleri olduğu ve bu durumun öğrenme-öğretme sürecine olumsuz yansımalarının olduğu ifade edilmiştir.²³

DİB tarafından süreç içerisinde belirtilen eksikliklerin giderilmesine yönelik bazı çalışmalar yapılmıştır. Buna göre materyal geliştirme çalışmaları kapsamında 4-6 yaş grubu kurslarına yönelik Kur'an-ı Kerim öğrenmenin ilk adımı olan Elif-Bâ'yı, çeşitli etkinliklerle öğretmeyi amaçlayan Elif-Bâ Etkinlik Kitabı'nın ön çalışmasının tamamlandığı ifade edilmiştir.²⁴ Ayrıca 2018 ve 2019 yıllarında kurslara dağıtılmak üzere önemli sayıda öğretici ve etkinlik kitabının basımının yapıldığı belirtilmiştir.²⁵ Buna göre öğrenme-öğretme süreçlerinde önemli bir yeri bulunan materyallerin hazırlanması ve geliştirilmesi çalışmalarının önemli olduğu ve bu süreci geliştirilecek yeni materyallerle desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kursların Fizik Mekân Özellikleri ve Donanımı

Örneklem grubuyla yapılan görüşmelerde fiziki mekân özellikleri hakkında elde edilen bulgulardan hareketle, kursların fiziki mekân özelliklerinin DİB tarafından belirlenen nitelikleri²⁶ eksiklikleri olmakla

²¹ Diyanet İşleri Başkanlığı, Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu), (Ankara: 2018), 7.

²² Diyanet İşleri Başkanlığı 2019-2020 Eğitim Öğretim Yılı Kur'an Kursları Uygulama Esasları, 8.

²³ Doğan, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlik Algıları (Kayseri örneği)*, 65-66.

²⁴ Diyanet İşleri Başkanlığı 2019 Yılı Faaliyet Raporu, 99.

²⁵ Diyanet İşleri Başkanlığı 2018 Yılı Faaliyet Raporu, 71; Diyanet İşleri Başkanlığı 2019 Yılı Faaliyet Raporu, 114.

²⁶ Diyanet İşleri Başkanlığı 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı Kur'an Kursları Uygulama Esasları.

birlikte önemli ölçüde taşıdığı sonucuna ulaşmıştır. Bu konuda müftülüklerin bazı kursların açılması aşamasında gerekli hazırlık ve denetimleri yapma konusunda önemli eksiklikleri olduğu tespit edilmiştir. Buna göre kursların fiziki mekân ve donanım özelliklerinin DİB tarafından belirlen şartlara uygun olarak hazırlanması hususunda yetki ve sorumluluklarını dikkatli bir şekilde yerine getirmesi ve belirlenen şartları taşımayan yerlerin eğitim-öğretime açılmaması noktasında kararlı davranması önemlidir.

Hizmet İçi Eğitim ve Seminer Çalışmaları

DİB'in ve müftülüklerin öğretmenlere yönelik düzenlemiş olduğu hizmet içi eğitim seminerleri hakkında elde edilen bulgular değerlendirildiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır. Hizmet içi eğitim seminerlerine katılan öğretmenler, hizmet içi eğitim kurslarının öğretici yeterliklerini geliştirme noktasında önemli katkılar sağladığını ifade etmiştir. Yapılan bir başka çalışmada da hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin yeterlik algılarının daha yüksek olduğu ve bunun -yüksek oranda olmasa da- pratiğe yansıdığı ifade edilmiştir.²⁷ Bunun yanında seminerlerin içeriğinin ihtiyaç ve beklentiler doğrultusunda belirlenmesi ve niteliklerinin artırılması gerektiği yönünde öğretmenlerin talepleri olduğu görülmüştür. Buna göre Kur'an kursu öğretmenlerinin daha çok çocuk psikolojisi, bireyi tanıma, etkili iletişim, öğretim strateji, yöntem ve teknikleri, sınıf yönetimi, rehberlik konularında eğitime ihtiyaç duydukları söylenebilir.²⁸ Nitekim Acur²⁹ ve Bayka³⁰ tarafından yapılan çalışmalarda da öğretmenlerin benzer konularda eksiklik yaşadıklarına dikkat çekilmiştir. Bu verilerden hareketle hizmet içi eğitim seminerlerinde ilgili konuların dikkate alınmasının ihtiyaç ve beklentilere uygun düşeceği ifade edilebilir. Nitekim DİB, öğretici yeterliliklerini geliştirmek için il/ilçe müftülükleri tarafından 4-6 yaş grubunda görev alacak öğretmenlere yönelik üç (3) günden az olmamak kaydıyla eğitim öğretim dönemi başlamadan önce, rehber öğretmenler koordinesinde mahallinde hizmet içi eğitim düzenleneceğini belirtmiştir. Bu seminerlerde özellikle; 4-6 yaş eğitiminin önemi, çocuğa yaklaşım,

²⁷ Doğan, 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlik Algıları (Kayseri örneği), 187.

²⁸ Ahmet Koç, "Kur'an Kurslarında Din Eğitimi", *Din Eğitimi*, ed. Mustafa Köylü - Nurullah Altaş (Ankara: Gündüz Yayıncılık, 2012), 397.

²⁹ Acur, *Öğretici Görüşleri Bağlamında Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarındaki Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi*, 100.

³⁰ Bayka, *Öğretici ve Veli Görüşleri Açısından Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)'nın Değerlendirilmesi*, 73.

ders işleme yöntemleri, 4-6 yaş grubu eğitiminde dikkat edilmesi gereken hususlar, Elif-Ba ve Dini Bilgiler öğretimi konuları ile gerekli görülen diğer başlıkların alan uzmanları ve rehber öğretmenler tarafından işleneceğini belirtmiştir.³¹

Örneklem grubuyla yapılan görüşmelerde hizmet içi eğitim seminerlerine sadece kadrolu öğretmenlerin katılabildiği, 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenlerinin çoğunluğunu oluşturan fahri öğretmenlerin bu seminerlere katılamadığı tespit edilmiştir. Bu durumun aynı kurslarda görev yapan öğretmenlerin birbirlerinden farklı bilgi ve donanımlara sahip olmasına ve öğretici yeterliklerinde farklılıklar oluşmasına yol açabileceği kanaatini doğurmuştur. Bu durumda hizmet içi eğitim seminerleri içeriğinin fahri öğretmenlerle paylaşılmasının, fahri öğretmenlerin eğitim-öğretim yeterliklerinin geliştirilmesi adına önemli olduğu düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç

Din eğitimi ve öğretiminin ülkemizde geçirdiği tarihsel süreç göz önüne alındığında, gelişimin en önemli evrelerinden biri olarak kabul edilen okul öncesi dönemde bireylerin din eğitimi ihtiyacının formal bir eğitim içerisinde karşılanabilmesi amacıyla başlatılan DİB 4-6 yaş grubu Kur'an kursları projesinin oldukça önemli olduğu ifade edilmelidir. Bununla birlikte kurslardaki eğitim-öğretim hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde sürdürülmesinin önemli ölçüde DİB ve müftülüklerin görev ve sorumluluklarını yerine getirmedeki çalışmalarına bağlı olduğu söylenebilir. Bu bağlamda DİB 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının yönetim, program, öğretici, fiziki yapı ve donanım, materyal gibi eğitim unsurları, elde edilen tecrübeler ve alanda yapılan bilimsel çalışmalar ışığında ihtiyaç ve beklentiler doğrultusunda geliştirilmelidir.

Buna göre DİB ve müftülüklerin özellikle kursların açıldığı ilk yıllarda görev ve fonksiyonlarını yerine getirmede önemli eksiklikleri olduğu, bu eksikliklerin bir kısmının mevcut durum itibarıyla de devam ettiği görülmüştür. Bununla birlikte mevcut problemlerin farkında olunarak ihtiyaç ve beklentiler doğrultusunda eksikliklerin giderilmesine yönelik yürütülen çalışmaların dikkate değer olduğu, bu çalışmaların bilimsel

³¹ DİB, 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılı Kur'an Kursları Uygulama Esasları, 6.

araştırmalar ve elde edilen tecrübelerden hareketle geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

DİB, kurslarda verilen eğitim-öğretim hizmetlerinin düzeyi hakkında değerlendirme yapılabilmesi amacıyla MEB tarafından hazırlanan Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Standartları (Kurum Standartları) sistemine benzer bir sistemi, Kur'an kursları için de uygulamaya geçirmelidir. Kurum standartlarının belirlenmesinde il ve ilçe müftüleri, kurs yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler ve veliler sürece dâhil edilmelidir.

Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an kursu öğreticisi yeterlikleri, "MEB öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri" de dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir. Ayrıca MEB okul öncesi öğretmeni özel alan yeterlikleri göz önünde bulundurularak 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenlerine yönelik özel alan yeterlikleri geliştirilmelidir.

İlahiyat fakültesi öğrencilerine yönelik Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı ile Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı Çift Anadal Programı (ÇAP) ve Yandal Programı (YAP) hazırlanmalı ve şartları uygun olan ilahiyat fakültelerinde uygulamaya konulmalıdır.

İlahiyat fakülteleri programlarına 4-6 yaş grubu Kur'an kursları öğreticiliği meslek alanına yönelik seçmeli dersler dâhil edilmelidir.

Müftülük idari kadrosu başta olmak üzere, kurslardan sorumlu personelin, öğretici alım sınavlarında görevli personelin, kursların denetlenmesinde görevli personelin 4-6 yaş grubu Kur'an kursu ile ilgili konularda seminer/kurs/eğitim alması sağlanmalıdır.

Kurslara yönelik hazırlanan kitaplar, yapılan bilimsel araştırmalar ve öğretmenlerden alınan geri dönütler dikkate alınarak yeniden gözden geçirilmeli ve geliştirilmelidir.

DİB tarafından kurslarda kullanılmak üzere farklı yayınevleri tarafından hazırlanan materyallerin satın alımı gerçekleştirilmektedir. Bunun yerine ilahiyat fakülteleri, eğitim fakülteleri ve MEB'in katkıları alınarak 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının ihtiyacına uygun materyaller geliştirilmelidir.

Bulgulara göre kursların en önemli problemi yardımcı personel görevlendirmeleridir. Kurslarda görev alan yardımcı personelin hangi

şartlarda çalıştırılacağı usul ve esaslara bağlanmamıştır. Bunun için yardımcı personelin çalışma şartlarına yönelik mevzuat hazırlanmalıdır.

Kurslarda görevlendirilecek yardımcı personelin ilk yardım, çocuk gelişimi, iletişim vb. konularda eğitim/kurs alması sağlanmalıdır.

Fahri öğretici alımı sınav komisyonlarında çocuk gelişimi ve okul öncesi eğitim konularında uzman kişiler de bulundurulmalı, ölçme değerlendirilmede öğreticilerin okul öncesi din eğitimi alan yeterlikleri ölçülmelidir.

Kursların açılışında DİB tarafından belirlenen 4-6 yaş grubu Kur'an kursları fiziki mekân ve donanım kriterlerinin oluşturulması ve uygun şartları taşıyan yerlerin eğitim-öğretime açılması hususunda denetleme mekanizmaları kararlı bir şekilde işletilmelidir.

Hizmet içi eğitim kursları ve seminerlerde öğreticilerin en çok ihtiyaç duydukları konular olan sınıf yönetimi, öğretim yöntem ve teknikleri, materyal tasarımı, iletişim konularına ağırlık verilmelidir.

Kaynakça

- Acur, Elif. *Öğretici Görüşleri Bağlamında Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarındaki Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Aybey, Salih. "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarının Eğitim-Öğretim Faaliyetleri ve Problemleri (Zonguldak İli Örneği)". *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/2 (2019), 207-240.
- Aydın, M. Şevki. *Bir Din Eğitimi Kurumu Olarak Kur'an Kursu*. Ankara: DİB Yayınları, 2010.
- Bayka, Hatice. *Öğretici ve Veli Görüşleri Açısından Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)'nın Değerlendirilmesi*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Demir, Ömer - Camadan, Rabia. "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Ebeveyn Memnuniyeti: Bayburt İl Örneği". *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9 (2019), 7-38.
- Doğan, Zülfi. *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlik Algıları (Kayseri örneği)*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Gün, Ayşegül. "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği". *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7 (2016), 33-66.
- Koç, Ahmet. "Kur'an Kurslarında Din Eğitimi". *Din Eğitimi*. ed. Mustafa Köylü, Nurullah Altaş. 349-376. Ankara: Gündüz Yayıncılık, 2012.
- Korkmaz, Mehmet. *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Din Eğitimi (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)*. Kayseri: Kimlik Yayınları, 2019.
- Merriam, Saharan B. *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. çev. Selahattin Turan, Derya Yılmaz. Ankara: Nobel, 3. Basım, 2015.
- Tüfekçi, Kevser. *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursları Eğitiminin Öğretici ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.

- Türnüklü, Abbas. "Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 24 (2000), 543-559.
- Yıldırım, Ali - Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları, 10. Basım, 2016.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılı Kur'an Kursları Uygulama Esasları.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı Kur'an Kursları Uygulama Esasları.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılı Kur'an Kursları Uygulama Esasları.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu), Ankara: (2014).
- Diyanet İşleri Başkanlığı, Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu), Ankara: (2018).
- Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2018-2019 Öğretim Yılı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Yıllık Ders Plânı.
- Diyanet İşleri Başkanlığı 2018 Yılı Faaliyet Raporu.
- Diyanet İşleri Başkanlığı 2019 Yılı Faaliyet Raporu.

SOSYAL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU

Karar No:03
Tarih :05/01/2017

Yürütücü Araştırmacı Samet YAĞCI tarafından hazırlanan "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Öğreticilerle İle Yapılacak Mülakat" adlı araştırma başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekeçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve uygun bulunmuş olup, çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezde gerçekleştirilmesinde etik sakınca **bulunmadığına** toplantıya katılan etik kurul üyelerinin **oybirliği** ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Saffet KÖSE
Etik Kurulu Başkanı

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Müftülüğü

Sayı : 64446803-200/5016
Konu : İzin Talebi.

27-12-2016

İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : İzmir Katip Çelebi Üniversitesinin 15/12/2016 tarihli ve 97968431-199-
E.1600072940 sayılı yazısı.

İlgi yazı ile Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi
50824445068 T.C. numaralı Samet YAĞCI'nın, Müftülüğümüz bünyesindeki 04-06 Yaş
Kur'an Kurslarında yüksek lisans tez çalışması yapması talep edilmektedir.

Bu itibarla, 2016-2017 eğitim öğretim yılı içerisinde ders saatleri dışında tez
çalışması yapması uygun görülmüştür.

Arz ederim

Mehmet TÜFEKÇİOĞLU
İl Müftü V.

Balıkesir İlahiyat Dergisi
Balıkesir Theology Journal

Derginin Eski Adı

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
(Yayımlanan Sayılar: Yıl 2015, Cilt 1, Sayı 1 - Yıl 2019, Sayı 10)

Sahibi/Owner

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi adına
Prof. Dr. Mehmet Bayyığıt

Yazı İşleri Müdürü/Responsible Manager

Dr. Öğr. Üyesi Lütfü Cengiz

Editörler/Editors in Chief

Doç. Dr. Mehmet Özkan
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Ali Çanakçı

Editör Yardımcıları/Assistant Editors

Dr. Öğr. Üyesi Recep Emin Gül
Dr. Öğr. Üyesi Asem Hamdy Ahmed Abdelghany

Yayın Kurulu/Editorial Board

Prof. Dr. Mehmet Bayyığıt, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Muhiddin Okumuşlar, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Çaycı, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Ejder Okumuş, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Prof. Dr. Süleyman Akkuş, Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Bahçekapılı, Yalova Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Dirik, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Özkan, Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Esmâ Sayın, Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Y. Emre Gördük, Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Demir, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Ali Çanakçı, Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Lütfü Cengiz, Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Polat, Balıkesir Üniversitesi

Dizgi-Mizanpaj/Layout

Asem Hamdy Ahmed Abdelghany, Recep Emin Gül

Yazışma/Correspondence

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Dinkçiler Mah. Soma Cad. Altreyül/Balıkesir

Telefon: 0 266 249 61 79 & **Faks:** 0 266 239 87 46

E-posta: balikesirilahiyyatdergisi@gmail.com

Web: <http://ilahiyatdergisi.balikesir.edu.tr>, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/baid>

Baskı Yeri

Erman Ofset Matbaacılık LTD. ŞTİ. - Fevzi Çakmak Mah. Özlem Cad. No: 33/G Karatay/Konya
Tel: 0332 342 01 55 • Sertifika No: 15409

Basım Tarihi

Haziran 2020

İNDEKSLER

08.06.2020

30.06.2019

30.06.2019

30.06.2015

03.05.2020